

Abstract

This writing surveys C.G. Jung's phenomenology within a wider problematic that examines epistemological premises and implicit ontological claims. The author argues that Jung's Kantian appropriation is untenable given the problem of ever establishing a solid boundary between archetypal images and archetypes as things in themselves in conjunction with the infinite regress that an epistemology of representationism introduces. In a similar vein, the claim that analytical psychology's method is an empirical phenomenology does not correspond with the metaphysical orientation of analytical psychology's founder. In contra-distinction to the hermeneutics of suspicion (Nietzsche, Marx, Freud) the author argues that Jung's psychic "facts" as well as his epistemology are predicated on a prior initiation to the reality of the "objective psyche", which is in essence a religious experience, not an act of reason. The author holds that Jung's objections to a privative conception of evil in Christian tradition represent a Gordian knot holding together two distinct, yet interrelated tendencies, underwriting the entire Jungian opus: a metaphysical and a scientific. Jungian hermeneutics constitute a creative expression and a culmination of a tension between immanence and transcendence. Jung's work cannot be appreciated in isolation from the Christian tradition whose critic, uncomfortable inhabitant and innovative reformer he was as a psychologist, scientist and covert speculative metaphysician. The author examines Jung's objections about the privative nature of evil in a wider philosophical and theological context. Jung's contention that the Christian trinitarian image of god amounts to a denial of the existence of evil is assessed both in terms of the diverse meanings that privation and negativity hold for philosophical and theological thought in the Western tradition, as well as in terms of Jung's own implicit assumptions about nothingness and negativity. Jung's attack on the trinity and postulation of a supplementary insertion of a fourth (evil) is reinterpreted as an attempt to correct the impersonal nature of theodicies belonging to an Augustinian legacy within the Western Christian tradition. It is the contention of the author that this Jungian correction, through which Jung aims to rehabilitate the personal dimension of ethical responsibility and religious experience, represents today an interpellation to rework the implicit ontotheological nature of Jungian phenomenology and to relinquish, in an act of dispossession, the assurances of a ground, which - whether in the form of scientism or metaphysics, gnoseology or subjectivism - is no longer tenable as a form of foundationalism. Such a reworking would acknowledge that analytical psychology does not possess a superior insight into the structure of the real in the form of an objective psyche (collective unconscious), nor access to the metahistorical a priori categories (archetypes) underpinning human experience. When such aspirations are worked through what remains is not a critical science, nor a self-referential discipline of psychological absolutism, but an inter-subjective practice of dialog and hermeneutics with significant import for the education and healing of the individual in late modernity.

Key words: Evil, negativity, nothingness, phenomenology, ontology, ontotheology, epistemology, hermeneutics, education, individuation, trinity, quaternity, neoplatonism, Jung, Gadamer, Hegel, Heidegger, Kant, Schelling.

Repozycjonowanie Psychologii Analitycznej Junga: Przesunięcie paradygmatu od nauki krytycznej do intersubiektywnej praktyki w nauczaniu jednostki w późnej nowoczesności

Abstrakt

Niniejsza praca zajmuje się fenomenologią Karla Gustawa Junga, sytuując ją w szerszym kontekście jej epistemologicznych przesłanek i ontologicznych założeń. Autor dowodzi, że Kantowskie przywłaszczenie Junga jest nie do utrzymania przy dążeniu do ustanowienia trwałej granicy między archetypowymi obrazami i archetypami jako rzeczami w sobie w połączeniu z nieskończonym regresem, który wprowadza epistemologia reprezentatywności. Podobnie twierdzenie, że metoda psychologii analitycznej jest fenomenologią empiryczną, nie odpowiada metafizycznej orientacji założyciela psychologii analitycznej. W przeciwieństwie do hermeneutyki podejrzeń (Nietzsche, Marks, Freud) autor argumentuje, że psychiczne "fakty" Junga oraz jego epistemologia oparte są na wcześniejszej inicjacji do rzeczywistości "obiektywnej psyche", która jest w istocie doznaniem religijnym, a nie tyle działaniem rozumowym. Autor uważa, że obiekcje Junga wobec koncepcji prywatności zła w tradycji chrześcijańskiej są węzłem gordyjskim łączącym dwie odrębne, ale wzajemnie powiązane tendencje, gwarantujące cały opus jungowski: metafizyczny i naukowy. Hermeneutyka jungowska stanowi twórczą ekspresję i kulminację napięcia między immanencją a transcendencją. Twórczości Junga nie można docenić w oderwaniu od tradycji chrześcijańskiej. Jako jej krytyk, niepokodzony domownik i innowacyjny reformator był psychologiem, naukowcem i ukrytym spekulatywnym metafizykiem. Autor analizuje zastrzeżenia Junga dotyczące prymatu natury zła w szerszym kontekście filozoficznym i teologicznym. Twierdzenie Junga, że chrześcijański trynitarny obraz Boga prowadzi do zaprzeczenia istnienia zła, jest oceniane zarówno w wymiarze wielowymiarowych znaczeń, jakie prywatność i negatywność mają dla myśli filozoficznej i teologicznej w tradycji zachodniej, jak i we własnych kategoriach Junga dotyczących przedrozumień i uprzedzeń co do nicości i negatywności. Atak Junga na Trójcę św. i postulowanie dodatkowego czwartego elementu (zła) jest reinterretowane jako próba korekty bezosobowej natury teodycei należącej do augustiańskiego dziedzictwa w ramach tradycji zachodniego chrześcijaństwa. Twierdzenie autora, że korekta jungowska, poprzez którą dąży on do rehabilitacji osobistego wymiaru odpowiedzialności etycznej i doświadczenia religijnego, stanowi dziś interpelację do przepracowania domniemanej ontoteologicznej natury fenomenologii jungowskiej i do zrzeczenia się, w akcie zaniechania wszelkiego, dziś już niemożliwego do utrzymania, fundacjonalizmu, czy to w postaci scjentyzmu, czy metafizyki, gnozeologii, czy subiektywizmu. Taka korekta pokazuje, że psychologia analityczna nie ma lepszego wglądu w strukturę rzeczywistości w postaci obiektywnej psyche (zbiorowej nieświadomości), ani dostępu do metahistorycznych a priori kategorii (archetypów) stanowiących podstawę ludzkiego doświadczenia. Gruntowne przepracowywanie aspiracji psychologii analitycznej powoduje, że to, co pozostaje, nie jest nauką krytyczną, ani autoreferencyjną dyscypliną psychologicznego absolutyzmu, ale intersubiektywną praktyką dialogu i hermeneutyką ze znacznym potencjałem edukacyjno-uzdrawiającym dla człowieka w późnej nowoczesności.

Słowa kluczowe: Zło, negatywność, nicość, fenomenologia, ontologia, ontoteologia,

epistemologia, hermeneutyka, edukacja, indywiduacja, Trójca św., Czwórca, neoplatonizm, Jung, Gadamer, Hegel, Heidegger, Kant, Schelling.